

Fons paleontològics del Papiol de l'ICP Miquel Crusafont

El Papiol

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: ICP Miquel Crusafont, Carrer Escola industrial, 23 · 08201-Sabadell, Vallès Occidental

Coordenades:

Latitud: 41.43797
Longitud: 2.01105
UTM Est (X): 417380
UTM Nord (Y): 4587850

Classificació

Número de fitxa: 08158 - 96
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia: Col·lecció
Estil / època: Paleozoic Neògen
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal i física
Observacions protecció: Llei de Museus de Catalunya (Llei 17/1990, de 2 de novembre)
Accés: Restringit
Ús actual: Científic
Titularitat: Pública
Titular: ICP-MC, c/ de les Columnes, s/n. Cerdanyola Campus de la UAB.08193 – Cerdanyola del Vallès
Autor de la fitxa: Juana Maria Huélamo Gabaldón
Data de registre de la fitxa: dt., 04/12/2018 - 01:00

Descripció

Formen part de les col·leccions del Museu fòssils provinents dels següents jaciments paleontològics del municipi del Papiol, bàsicament trobats a les excavacions de les pedreres que explotaven les diverses bòbiles del municipi: Les Escletxes. MAMÍFERS. Insectívors indeterminats. Lagomorfs ocotònids indeterminats. Rosegadors: Cricètids:

Cricètids indeterminats, Megacricetodon primitivus, Democricetodon hispanicus, Democricetodon cf. Deciapiens, Eumyarion sp., Glírids: Pseudodryomys ibericus. Esciúrids: Heteroxerus sp. Proboscídis: Dinotèrids: Prodeinotherium bavaricum. Can Canals. RÈPTILS. Testudines. Testudínids: Ptychogaster sp., Testudo sp. Cocodrílids indeterminats MAMÍFERS. Lagomorfs ocotònids indeterminats. Proboscídis: Gomfotèrids indeterminats. Artiodàctils. Artiodàctils indeterminats, Suids: Conohyus giganteus, Aureliachoerus minus. Cèrvids indeterminats. Carnívors. Carnívors indeterminats. Fèlids: Pseudaelurus sp. Creodonts: Hienodòntids: Sivanasua antiqua. Can Cerdà. RÈPTILS. Rèptils indeterminats. MAMÍFERS. Lagomorfs: Ocotònids: Lagopsis penai. Folídotas: Mánids: Necromanis franconica. Can Mas: RÈPTILS. Testudines. Testudínids: Paralochelys catalaunicus. Quelònids: Quelònids indeterminats. MAMÍFERS. Lagomorfs: Ocotònids: Lagopsis penai. Proboscídis: Proboscídis indeterminats. Gomfotèrids: Gomfotèrids indeterminats, Gomphotherium angustidens, Dinotèrids: Prodeinotherium bavaricum. Perissodàctils: Rinoceròtids: Dicerorhinus? Sp. Artiodàctils: Cèrvids: Lagomeryx sp. De totes les restes trobades en jaciments del Papiol, i conservades en aquesta institució, destaca, per la seva importància, el primer fòssil de pangolí a la península ibèrica, un fèmur de fa 16 milions d'anys del jaciment de Can Cerdà, al Papiol (Barcelona).

Observacions:

Fotografia corresponent a la mandíbula d'un Gomphotherium, cortesia de l'Institut Crusafont. Els pangolins actualment viuen a Àsia i Àfrica, però en el miocè van estar presents a Europa, i l'espècimen representa el primer registre de pangolins fòssils a la península ibèrica. El fòssil, prové de l'antiga masia de Can Cerdà, avui desapareguda, en una pedrera d'argila. El jaciment va ser esmentat per primera vegada en un escrit de Miquel Crusafont el 1975, però el material no va ser dibuixat o escrit, per la qual cosa va caure a l'oblit fins que el van tornar a descobrir els paleontòlegs David M. Alba, a partir dels textos de Crusafont. El fèmur s'assembla al de 'necromanis' i al d'altres pangolins extints per ser més primitius que el dels representants actuals del grup, i una mostra d'aquests caràcters primitius és una depressió en el cap d'aquest rest de ossi. Va ser publicat a la revista "Journal of Vertebrate Paleontology", fent resó del seu magnífic estat de conservació. Manté diferents característiques primitives en comparació amb els actuals i s'ha assignat al gènere extint "necromanis". Els pangolins o ossos formiguers escatosos estan representats per tres gèneres, que difereixen en la seva distribució geogràfica i adaptacions locomotores: els pangolins asiàtics s'inclouen en el gènere 'manis', mentre que els africans estan en 'smutsia' (de terra) i "phataginus" (arboris). No obstant això, durant el eocè els pangolins es estendrien des d'Àsia fins a Amèrica del nord i, posteriorment, al miocè es troben exclusivament a Europa, on estan representats pel gènere extint "necromanis", de relacions incertes amb les espècies actuals.

Història

Les restes identificades d'aquest pangolí del Papiol, corresponen a un fèmur datat en uns 16 milions d'anys: és el primer exemplar conegut d'aquesta espècie a la península ibèrica.

Bibliografia

Alba, d. et al (2018) First record of a Miocene pangolin (Pholidota, Manoidea) from the Iberian Peninsula. Journal of Vertebrate Paleontology, 38,1. Galindo, J (2019) Llistat de vertebrats de les col·leccions del Papiol dins el fons de l'Institut Miquel Crusafont. Extracte de l'inventari general de les col·leccions. Document administratiu. Cap d'Àrea de Gestió de Col·leccions i Treballs de Camp de l'Institut Català de Paleontologia i Universitat Autònoma de Barcelona

